

УДК 351.72:314.1(4)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.2.24>

СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, МІГРАЦІЙНОЇ ТА СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Кропивна К.О.,

*PhD, доцент кафедри приватного права**Київського національного економічного університету**імені Вадима Гетьмана,*

ORCID: 0000-0001-9309-0911

e-mail: 6144033@gmail.com

Кропивна К.О. Співвідношення демографічної, соціальної, міграційної та сімейної політики в системі публічного адміністрування.

У статті досліджено співвідношення демографічної, соціальної, міграційної та сімейної політики в системі публічного адміністрування України. Обґрунтовано, що демографічна політика не може розглядатися як автономний та ізольований напрям державної діяльності, оскільки процеси відтворення населення перебувають у прямій залежності від управлінських рішень у суміжних сферах - соціальному забезпеченні, охороні здоров'я, зайнятості, житловій, освітній, міграційній та сімейній політиці. Доведено, що демографічна політика має власний предмет правового впливу, який охоплює кількісні та якісні характеристики населення, його вікову і статеву структуру, просторовий розподіл та довгострокову динаміку демографічного розвитку. Водночас її стратегічні цілі не можуть бути досягнуті без функціональної взаємодії з іншими напрямками публічної політики.

На основі аналізу наукових підходів уточнено зміст соціальної, міграційної та сімейної політики, а також розкрито їх предметну специфіку. Визначено, що соціальна політика зосереджена на забезпеченні якості життя, соціальної безпеки та реалізації соціальних прав; міграційна політика спрямована на регулювання просторової та соціальної мобільності населення; сімейна політика — на створення правових, організаційних та економічних умов для функціонування сім'ї як базового соціального інституту. Обґрунтовано, що ці політики не є тотожними демографічній, однак перебувають із нею у функціонально-цільовому зв'язку: соціальна політика створює умови для відтворення населення, міграційна – впливає на його чисельність і структуру через регулювання переміщення осіб, а сімейна – виступає інструментальним механізмом реалізації репродуктивної функції та відновлення людського потенціалу держави.

Особливу увагу приділено трансформації змісту цих політик в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Зазначено, що повномасштабна збройна агресія проти України спричинила значні людські втрати, масову вимушену міграцію, поглиблення демографічних диспропорцій, зростання кількості вразливих сімей і посилення навантаження на систему соціального захисту. У таких умовах демографічна політика набуває ознак антикризової та відновлювальної, а узгодженість соціальної, міграційної та сімейної політики стає визначальною передумовою збереження демографічної стійкості та людського потенціалу України. Зроблено висновок про необхідність теоретичного й адміністративно-правового моделювання взаємодії цих напрямів у межах єдиної системи публічного адміністрування.

Ключові слова: демографічна політика, соціальна політика, міграційна політика, сімейна політика, публічне адміністрування, людський потенціал, відтворення населення, демографічна стійкість, післявоєнне відновлення, державне регулювання.

Kropyvna K.O. The correlation of demographic, social, migration and family policies in the public administration system.

The article examines the correlation of demographic, social, migration and family policies in the public administration system of Ukraine. It is substantiated that demographic policy cannot be considered as an autonomous and isolated direction of state activity, since the processes of population reproduction are directly dependent on management decisions in related areas - social security, healthcare, employment, housing, education, migration and family policy. It is proven that demographic policy has its own subject of legal influence, which covers the quantitative and qualitative characteristics of the population, its age and gender structure, spatial distribution and long-term dynamics of demographic development. At the same time, its strategic goals cannot be achieved without functional interaction with other areas of public policy.

Based on the analysis of scientific approaches, the content of social, migration and family policies is clarified, and their subject specifics are revealed. It is determined that social policy is focused on ensuring the quality of life, social security and the implementation of social rights; migration policy is aimed at regulating the spatial and social mobility of the population; family policy is aimed at creating legal, organizational and economic conditions for the functioning of the family as a basic social institution. It is substantiated that these policies are not identical to demographic, but are functionally and purposefully related to it: social policy creates conditions for the reproduction of the population, migration policy affects its size and structure through the regulation of the movement of people, and family policy acts as an instrumental mechanism for the implementation of the reproductive function and the restoration of the human potential of the state.

Particular attention is paid to the transformation of the content of these policies in the conditions of martial law and post-war reconstruction. It is noted that full-scale armed aggression against Ukraine caused significant human losses, mass forced migration, deepening demographic imbalances, an increase in the number of vulnerable families and an increase in the burden on the social protection system. In such conditions, demographic policy acquires the characteristics of anti-crisis and recovery, and the coherence of social, migration and family policies becomes a determining prerequisite for preserving the demographic stability and human potential of Ukraine. The conclusion is made about the need for theoretical and administrative-legal modeling of the interaction of these areas within a unified system of public administration.

Key words: demographic policy, social policy, migration policy, family policy, public administration, human potential, population reproduction, demographic stability, post-war recovery, state regulation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах демографічні процеси в Україні формуються під впливом не лише природного відтворення населення, а й широкого комплексу соціальних, міграційних, сімейних та безпекових чинників. Це зумовлює потребу в науковому осмисленні місця демографічної політики в системі публічного адміністрування та з'ясуванні її співвідношення з соціальною, міграційною та сімейною політикою. Відсутність єдиного підходу до такого співвідношення ускладнює формування цілісної державної стратегії відновлення людського потенціалу, особливо в умовах воєнного стану та післявоєнної трансформації держави. Саме тому актуальним є визначення теоретичних моделей взаємодії цих напрямів політики та їх функціонального призначення в межах єдиної системи публічного адміністрування.

Метою статті є з'ясування співвідношення демографічної, соціальної, міграційної та сімейної політики в системі публічного адміністрування України, визначення їх предметної специфіки та обґрунтування функціональної взаємодії як передумови забезпечення демографічної стійкості й відновлення людського потенціалу держави.

Стан дослідження. Питання соціальної політики досліджувалися у працях А. Колота, Т. Сидоріної, М. Головатого, Ю. Лисенка, Т. Семигіної, Г. Чанишевої та інших учених, які розкривали її економічний, філософський, політико-правовий та інституційний зміст. Міграційна політика була предметом наукового аналізу С.О. Мосьондза, С.Ф. Денисюка, О.Г. Бабенка, А. Л. Шевцова, О.І. Шапоренка та інших дослідників, які акцентували увагу на її адміністративно-правовій, управлінській та безпековій природі. Сімейна політика розглядалася у працях В.В. Дереди, А.С. Мішина, О.М. Кулик, а також у зарубіжних дослідженнях Sheila Kamerman та Alfred Kahn. Водночас у сучасній юридичній науці недостатньо розробленим залишається питання саме системного співвідношення демографічної політики із соціальною, міграційною та сімейною політикою в межах публічного адміністрування, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Демографічна політика в системі публічного адміністрування не може розглядатися як автономний та ізольований напрям, оскільки її предметом є відтворення населення, яке перебуває у прямій залежності від комплексу управлінських рішень у суміжних сферах публічної діяльності держави. Йдеться не про механічне поєднання різних політик, а про їх функціональну взаємодію в межах єдиної системи державного впливу на суспільні процеси.

Процеси народжуваності, смертності, міграційної мобільності, формування вікової та статеві структури населення зумовлюються станом соціального забезпечення, рівнем розвитку системи охорони здоров'я, умовами праці та зайнятості, житловою політикою, освітньою інфраструктурою, механізмами підтримки сім'ї та дитини, а також особливостями правового регулювання міграційних відносин. Отже, демографічна політика не формує ізольований інструментарій правового впливу, а реалізується через сукупність управлінських рішень у взаємопов'язаних напрямках публічного адміністрування.

У науковій доктрині відсутня єдність щодо правової природи демографічної політики та її місця у системі публічного адміністрування. Дискусійним залишається питання, чи слід розглядати її як

самостійний напрям державної політики, чи як складову соціальної політики, або ж як інтегративний механізм, що поєднує різні сфери публічного управління, пов'язані з відтворенням населення. Така різновекторність підходів зумовлює потребу у чіткому теоретичному розмежуванні та концептуальному уточненні співвідношення демографічної, соціальної, міграційної та сімейної політики в межах єдиної системи публічного адміністрування.

Демографічна політика у цьому дослідженні вже розкрита як окремий напрям публічної політики, що має власний предмет правового впливу. Йдеться про процеси відтворення населення, його кількісні та якісні характеристики, вікову та статеву структуру, просторовий розподіл, а також довгострокову динаміку демографічного розвитку. Її стратегічна орієнтація пов'язана із забезпеченням демографічної безпеки держави, підтриманням міжпоколінної рівноваги, подоланням депопуляційних тенденцій та формуванням умов для відновлення людського потенціалу. Саме тому демографічна політика має комплексний характер і не зводиться до окремих соціальних заходів, оскільки її результат оцінюється через структурні зміни у складі населення та стабільність демографічних процесів у середньо- і довгостроковій перспективі.

Водночас демографічна політика за своєю природою виходить за межі суто соціального регулювання та набуває статусу стратегічного напрямку державної політики, безпосередньо пов'язаного із забезпеченням національної безпеки. Стан і структура населення визначають оборонний потенціал держави, спроможність економіки до відтворення трудових ресурсів, стійкість системи соціального забезпечення та загальну інституційну спроможність публічної влади. У цьому вимірі демографічна політика інтегрується у систему безпекової політики держави, оскільки збереження чисельності населення, його працездатної частини та людського капіталу є передумовою реалізації інших стратегічних цілей розвитку.

Повномасштабна збройна агресія проти України істотно трансформувала демографічну ситуацію, спричинивши значні людські втрати, масову вимушену міграцію, територіальну диспропорційність розселення та поглиблення процесів старіння населення. У цих умовах демографічна політика набуває ознак антикризової та відновлювальної, орієнтованої не лише на стабілізацію негативних тенденцій, а й на формування передумов для післявоєнного відтворення людського потенціалу. Її цілі мають розглядатися у взаємозв'язку із завданнями національної безпеки, економічної реконструкції та довгострокового стратегічного розвитку держави.

Соціальна політика у системі публічного адміністрування посідає самостійне місце, однак її сутність і межі в науковій доктрині трактуються неоднозначно. Міждисциплінарний характер цього явища зумовив формування різних підходів до його розуміння, що відображено у працях економістів, соціологів, політологів та правознавців [1].

В економічному вимірі соціальна політика традиційно визначається як цілеспрямована діяльність держави щодо регулювання соціальної сфери з метою перерозподілу національного доходу, підвищення рівня життя населення та підтримки соціально вразливих груп [2, с. 5].

У філософському вимірі соціальна політика розглядається як форма реалізації ідеї соціальної справедливості та солідарності в межах організованого суспільства. Вона інтерпретується як нормативно зумовлена діяльність держави та інших соціальних суб'єктів, спрямована на гармонізацію соціальних відносин, забезпечення гідності людини, подолання нерівності та формування умов для всебічного розвитку особистості [3, с. 27]. У межах гуманістичного підходу соціальна політика постає не лише як механізм розподілу ресурсів, а як інструмент утвердження людини як найвищої соціальної цінності та носія невід'ємних прав.

У політологічному вимірі соціальна політика визначається як складова внутрішньої політики держави, що відображає баланс інтересів різних соціальних груп і виступає засобом легітимації публічної влади. Вона розглядається як система політичних рішень і програм, через які держава реалізує соціальну доктрину, формує стандарти соціальної справедливості та забезпечує соціально-політичну стабільність [4, с. 43]. У межах конфліктологічного та інструменталістського підходів соціальна політика трактується також як механізм розподілу обмежених ресурсів у процесі конкуренції соціальних груп за доступ до соціальних благ, що зумовлює її тісний зв'язок із політичними процесами та владними відносинами.

Разом з тим інтегральні концепції, розроблені Н.Є. Тихоною та О. І. Шкаратаном, акцентують увагу на конфліктному характері соціальної політики, яка виступає простором узгодження інтересів різних соціальних груп у процесі розподілу ресурсів [5, с. 309]. Системний підхід, послідовно обґрунтований Т. В. Семигіною, дозволяє розглядати соціальну політику як складну інституційну конструкцію, що включає нормативні акти, органи публічної влади, механізми фінансування, соціальні служби та результати реалізації програм [6, с. 88].

Окремого значення набуває позиція В.М. Ярьської та інших дослідників, які пов'язують соціальну політику з концепцією соціальної держави та реалізацією її соціальної функції [7, с.83]. У цьому

контексті соціальна політика розглядається не лише як сукупність заходів допомоги, а як правовий механізм забезпечення соціальних і культурних прав людини. Такий підхід відповідає положенням Конвенції Міжнародної організації праці № 117 про основні норми та цілі соціальної політики 1962 року [8], а також Європейської соціальної хартії (переглянутої) 1996 року [9], які орієнтують державну політику на підвищення рівня життя, недопущення дискримінації та забезпечення соціальної справедливості.

Узагальнюючи наведені наукові позиції, доцільно визначити соціальну політику як багаторівневу систему публічно-правових, організаційних та фінансово-економічних заходів, спрямованих на реалізацію соціальної функції держави, забезпечення соціальної безпеки населення, підтримання належного рівня життя та створення умов для розвитку людського потенціалу. На відміну від демографічної політики, яка орієнтована на кількісні та структурні характеристики населення і довгострокові параметри його відтворення, соціальна політика зосереджується на забезпеченні якості життя, доступності соціальних благ, реалізації соціальних прав і гарантій захисту від соціальних ризиків.

Соціальна політика має власні структурні елементи, до яких належать сфера зайнятості, система соціального забезпечення, охорона здоров'я, освіта, житлові програми, підтримка сім'ї та дитинства, а також механізми соціального діалогу. Вона реалізується через нормативно-правові акти різного рівня, акти соціального партнерства, бюджетні програми та інституційні механізми контролю. Її суб'єктами виступають держава в особі компетентних органів, органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, роботодавці та інші учасники соціальних відносин [10, с. 175].

В умовах воєнного стану зміст соціальної політики зазнає суттєвої трансформації. Пріоритетного значення набувають питання соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, підтримки внутрішньо переміщених осіб, компенсації втрат житла та майна, забезпечення функціонування системи охорони здоров'я в умовах руйнування інфраструктури. Соціальна політика фактично інтегрує елементи антикризового управління, набуваючи рис політики соціальної стабілізації та відновлення.

Співвідношення соціальної та демографічної політики виявляється у взаємному впливі їх цілей і результатів. Соціальна політика створює умови для народження та виховання дітей, зменшення смертності, підвищення тривалості життя, а отже впливає на демографічні процеси опосередковано. Водночас демографічна політика визначає стратегічні орієнтири щодо структури населення, що потребує відповідної трансформації системи соціального забезпечення, зокрема у зв'язку зі старінням населення та зміною співвідношення між працездатними і непрацездатними групами.

Відповідно викладеного, соціальна політика не є тотожною демографічній, але виступає функціонально пов'язаним з нею напрямом публічної діяльності, який забезпечує якісні параметри життєдіяльності населення. У період воєнного стану та післявоєнного відновлення саме узгодженість соціальної і демографічної політики визначатиме спроможність держави відновити людський потенціал та забезпечити довгострокову соціальну й демографічну стійкість.

Міграційна політика у науковій літературі трактується значно ширше, ніж простий набір управлінських заходів. С.О. Масьондз визначає її як сукупність правових, організаційних, фінансових та адміністративних інструментів, за допомогою яких держава цілеспрямовано впливає на масштаби і структуру міграційних потоків відповідно до визначених пріоритетів [11, с. 12]. У свою чергу, С.Ф. Денисюк наголошує на управлінській природі міграційної політики, підкреслюючи, що вона включає процес ухвалення рішень у сфері публічного управління, який має нормативне підґрунтя та підлягає інституційному контролю [12, с. 114].

Інші дослідники акцентують увагу на її системному та концептуальному вимірі. О.Г. Бабенко розглядає міграційну політику як поєднання заходів, ресурсів і механізмів, через які держава та суспільство здійснюють вплив на соціальні переміщення населення і його мобільність [13, с. 68]. А.Л. Шевцов підкреслює значення ідейної та стратегічної основи, зазначаючи, що міграційна політика формується як цілісна система концептуально узгоджених засобів, спрямованих на досягнення визначених етапних цілей розвитку суспільства [14, с. 44]. О.І. Шапоренко акцентує на інструментальному характері цієї політики, пов'язуючи її з досягненням завдань соціально-економічного розвитку через регулювання зовнішніх міграційних процесів [15, с. 123-154].

З урахуванням наведених доктринальних підходів міграційну політику доцільно визначати як цілісну систему публічно-правового регулювання, що включає концептуальні засади, нормативно-правову базу, визначене коло суб'єктів реалізації та сукупність адміністративних, організаційних і правових механізмів впливу на міграційні процеси. Її предмет охоплює не лише порядок перетину державного кордону чи зміну місця проживання, а й правове врегулювання статусу іноземців та осіб без громадянства, процедур надання притулку, імміграції та еміграції, інтеграції та соціальної адаптації мігрантів, повернення громадян держави та їх реінтеграції у суспільство.

Водночас міграційна політика спрямована на узгодження публічних інтересів держави, зокрема у сфері національної безпеки, демографічної стабільності та економічного розвитку, з правами та законними інтересами осіб, які здійснюють міграцію. Саме через таке поєднання регулятивних та гарантійних елементів формується збалансована модель управління міграційними процесами, що відповідає принципам правової держави.

У сучасних умовах, особливо після початку повномасштабної збройної агресії проти України, міграційна політика набуває нового змістового наповнення. Вона виходить за межі традиційного регулювання трудової міграції або притулку і трансформується у ключовий інструмент збереження та відновлення людського потенціалу. Масова вимушена міграція за кордон, внутрішнє переміщення населення, потреба у поверненні громадян та залученні кваліфікованих спеціалістів зумовлюють необхідність стратегічного підходу до управління міграційними процесами. У цьому контексті особливого значення набувають питання реінтеграції осіб, що повертаються в Україну, визнання кваліфікацій, створення умов для гідної праці, забезпечення соціальних стандартів, які не поступаються європейським практикам, а також формування безпекових механізмів у сфері міграційного контролю.

Співвідношення демографічної та міграційної політики потребує чіткого розмежування їх предметів. Демографічна політика охоплює відтворення населення в цілому, його структурні характеристики та довгострокову стабільність. Міграційна політика зосереджена на регулюванні переміщення осіб, управлінні потоками імміграції, еміграції та внутрішньої мобільності. Хоча результати міграційної політики безпосередньо відображаються на чисельності та структурі населення, її регулятивний фокус має інший зміст. Вона не визначає природні процеси народжуваності чи смертності, а впливає на територіальну і соціальну мобільність людського ресурсу.

У цьому сенсі міграційна політика виступає функціональним інструментом реалізації окремих завдань демографічної політики, але не замінює її. Демографічні цілі формують стратегічні орієнтири для міграційного регулювання, зокрема щодо обсягів імміграції, умов повернення громадян або інтеграції іноземців. Водночас міграційні рішення повинні оцінюватися з урахуванням їх довгострокового впливу на демографічну структуру, ринок праці, систему соціального забезпечення та національну безпеку. Така взаємодія свідчить про необхідність ієрархічної узгодженості між цими напрямками політики, за якої демографічна стратегія визначає загальні параметри розвитку, а міграційна політика забезпечує їх практичну реалізацію у сфері просторової та соціальної мобільності населення.

У науковій літературі поняття державної сімейної політики трактується неоднозначно, що зумовлено різними методологічними підходами до визначення ролі сім'ї в суспільстві та ступеня відповідальності держави за її функціонування.

В енциклопедичних джерелах сімейна політика визначається як діяльність держави, спрямована на створення умов для повноцінного функціонування сім'ї, розвитку шлюбно-сімейних відносин та реалізації її соціально значущих функцій [16, с. 514]. У такому підході акцент зроблено на інституційній підтримці сім'ї як соціальної спільноти, що виконує репродуктивну, виховну та соціалізаційну функції.

В.В. Деріга розглядає сімейну політику крізь призму функціонального підходу, пов'язуючи її завдання з основними функціями сім'ї: репродуктивною, виховною, економічною, господарсько-побутовою та рекреаційною [17, с. 22–23]. Науковиця наголошує, що зміст сімейної політики залежить від домінуючої моделі розвитку сім'ї, виокремлюючи трансформаційну та кризову парадигми. У межах трансформаційної моделі сім'я розглядається як інститут, що еволюціонує відповідно до змін у суспільстві, а держава має забезпечувати правове визнання різноманітності сімейних форм. Натомість кризовий підхід виходить із необхідності зміцнення традиційної сім'ї та підтримки багатодітності як суспільної цінності [17, с. 23–24].

А.С. Мішин визначає державну сімейну політику як цілісну систему заходів соціальної держави, спрямованих на формування такого політичного, економічного та соціокультурного середовища, яке забезпечує належні умови для існування, стабільного функціонування та розвитку сім'ї. У цьому підході сім'я розглядається не лише як приватна сфера життя, а як базовий соціальний інститут, від стану якого залежить суспільна рівновага та стійкість державного устрою. Автор підкреслює, що підтримка сім'ї має системний характер і включає правові, організаційні та матеріальні механізми, спрямовані на забезпечення її добробуту та реалізацію притаманних їй соціально значущих функцій [18, с. 17–22].

О.М. Кулик визначає сферу державної сімейної політики як окремий напрям державної діяльності, спрямований на врегулювання специфічних проблем сім'ї, що не можуть бути повністю охоплені загальносоціальними заходами [19]. У цьому контексті сімейна політика постає не лише як складова соціальної політики, а як самостійний сегмент публічного управління, що має власний предмет регулювання.

У матеріалах Всеукраїнської науково практичної конференції акцентовано, що національна сімейна політика виступає інструментом впливу держави на комплексний розвиток сім'ї та її членів. Вона покликана створювати умови для повної реалізації виховної, репродуктивної, економічної та соціалізуючої функцій сім'ї, а також підвищувати якість життя домогосподарств. Особлива увага приділяється необхідності забезпечення конституційних засад соціальної держави, у межах яких орієнтація на підтримку сім'ї та захист прав дітей має стати пріоритетом державної політики. Водночас підкреслюється, що сучасний стан цієї сфери характеризується наявністю системних викликів, що потребують комплексного нормативного та інституційного реагування [20, с. 45].

У зарубіжній науковій традиції Sheila Kamerman та Alfred Kahn розглядають family policy як систему державних заходів, спрямованих на підтримку сімей з дітьми через поєднання фінансових інструментів, податкових механізмів і розвитку соціальної інфраструктури [21]. Такий підхід підкреслює інституційно-організаційний характер сімейної політики та її зв'язок із моделлю соціальної держави.

Аналіз наведених позицій дозволяє виокремити кілька концептуальних підходів. Перший зводить сімейну політику до частини соціальної політики, зосередженої на підтримці сімей із дітьми та соціально вразливих категорій. Другий підхід обґрунтовує її самостійність як окремого напрямку публічної політики з власним об'єктом регулювання. Третій розглядає її як міжгалузевий механізм, що поєднує норми сімейного, трудового, житлового, освітнього та соціального законодавства.

Виходячи з викладених доктринальних положень, у межах цього дослідження сімейна політика визначається як самостійний напрям публічної політики, що має власний предмет правового впливу інститут сім'ї як цілісної соціальної системи, спрямований на створення правових, організаційних та економічних умов для реалізації її функцій, захисту її прав та забезпечення стабільності сімейних відносин.

Співвідношення сімейної та демографічної політики має функціонально-цільовий характер. Демографічна політика орієнтована на кількісні та структурні характеристики населення, тобто на процеси народжуваності, смертності, міграції та вікову динаміку. Сімейна політика концентрується на умовах функціонування сім'ї як соціального інституту, що безпосередньо впливає на демографічні процеси. Таким чином, сімейна політика виступає інструментальним компонентом демографічної політики, оскільки саме через механізми підтримки сім'ї забезпечується реалізація репродуктивної функції та формування людського потенціалу держави.

У сучасних умовах збройної агресії та значних людських втрат зазначене співвідношення набуває особливої ваги. Погіршення демографічної структури, зростання кількості неповних сімей, вдів та дітей, які втратили батьків, об'єктивно зумовлює необхідність посилення саме сімейної політики як одного з ключових механізмів відновлення демографічної стійкості та забезпечення національної безпеки.

Треба зауважити, що демографічна політика орієнтована на довгострокові параметри відтворення населення, його кількісні та якісні характеристики, вікову структуру, просторовий розподіл та динаміку змін. Соціальна політика забезпечує стандарти життя, механізми соціального захисту, перерозподіл ресурсів і гарантії мінімальної соціальної безпеки. Сімейна політика зосереджена на функціонуванні інституту сім'ї як первинного середовища народження, виховання та соціалізації дітей. Міграційна політика регулює рух населення, умови перебування, повернення, інтеграцію та реінтеграцію осіб, що прямо впливає на чисельність і структуру населення держави.

Таким чином, кожна з окреслених політик має власний предмет регулювання, проте їхній фактичний вплив на демографічні процеси перетинається та взаємодоповнюється. Саме це зумовлює необхідність визначення теоретичних моделей їх співвідношення в системі публічного адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коноплицкий В.А., Филина А.И. Экономический словарь. Толково-терминологический. Киев: КНТ, 2007. 624 с.
2. Колот А. Генезис соціальної політики під впливом глобалізації та лібералізації економічних відносин. *Україна: аспекти праці*. 2008. № 1. С. 3–11.
3. Сидоріна Т.Ю. Соціальна політика як спроба філософської інтерпретації. *Питання філософії*. 2005. № 2. С. 20–29.
4. Головатий М.Ф. Соціальна політика: політико-правові засади та особливості управління соціальними процесами. *Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій*. К: МАУП, 2002. 376 с.
5. Лисенко Ю.В. Соціальна політика: основні підходи до сутності поняття. *Політологічний вісник*. 2015. Вип. 78. С. 300–311.

6. Семигіна Т. Соціальна політика: історія та сучасний розвиток. К.: ТОВ «Агентство Україна», 2008. 196 с.
7. Чанишева Г. Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 80–85. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.13>
8. Конвенція МОП про основні цілі та норми соціальної політики від 6 червня 1962 року № 117. Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919–1964. Т. 1. Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. С. 688–694.
9. Європейська соціальна хартія (переглянута) (Страсбург, 3 травня 1996 року). *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 51. Ст. 2096.
10. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть: [монографія]. К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 240 с.
11. Мосьондз С.О. Державна міграційна політика в сучасній Україні (адміністративно-правовий аспект): автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2003. 21 с.
12. Денисюк С.Ф. Напрямки розвитку міграційної політики в Україні. Х.: *Форум права*. 2008. № 3. С. 111-115.
13. Бабенко О.Г. Міграційна політика Української держави на сучасному етапі (політологічний аспект): дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 1997. 195 с.
14. Шевцов А.Л. Державне регулювання міграційних процесів як основна функція міграційної політики. *Державне управління*. 2013. № 3 (43). С. 41-46.
15. Шапоренко О.І. Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Том 2. С. 252-257. DOI <https://doi.org/10.32840/rdu.2-2.36>
16. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 4: Галузеве управління. Київ, 2011. 648 с.
17. Деріга В.В. Державна сімейна політика та проблеми її формування в Європейському Союзі. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія Політологія. 2014. Т. 230. Вип. 218. С. 22–27.
18. Мішин А. Державна сімейна політика як цілісна науково практична система. *Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту спецвипуск*. 2010. № 1–2. С. 17–22.
19. Кулик О.М. Сфера державної сімейної політики в Україні: сутність і проблеми. *Державне будівництво*. 2013. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-2/doc/5/03.pdf>
20. Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку Матеріали Всеукраїнської науково практичної конференції 04 квітня 2018 р., м. Київ / Ред. кол. І.Г. Губеладзе та ін. Київ, 2018. 188 с.
21. Kamerman Sheila B., Kahn Alfred J. Family Policy: Government and Families in Fourteen Countries. – New York: Columbia University Press, 1978. 252 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 5.03.2026